

ранніх стадіях її зародження. Так, особливо на ранньому етапі, тому що чим пізніше ми починаємо діяти, тим гірше для самої людини і також втрачаємо дорогоцінний час, замість того щоб діяти.

Список використаних джерел:

1. Водоп'янова Н.Є., Старченкова Е.С. Синдром вигорання: діагностика і профілактика. – СПб.: Пітер, 2005. – 336 с.
2. Изард К.Е. Психологія емоцій / К.Е. Изард. – СПб.: Пітер, 2006. – 464 с.
3. Ільїн Є.П. Емоції і почуття. ПІТЕР, С.-Петербург, 2002. – 221 с.
4. Грінберг Дж. Управління стресом. – СПб: Пітер, 2002. – 496 с.
5. Психологія здоров'я: Підручник для вузів / Під ред. Г.С. Никифорова. – СПб: Пітер, 2003. – 572 с.

Шевченко О.М.

*кандидат психологічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет*

ОСОБЛИВОСТІ КОНФЛІКТНОСТІ НА ЕТАПІ ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВНЗ (СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ)

На сучасному етапі розвитку суспільних відносин вища освіта суттєво взаємодіє з різними аспектами життєдіяльності, з культурними та духовними проявами життя.

Здійснюючи науковий аналіз соціально-психологічних особливостей розвитку інтересів та потреб молодих людей, багато вчених відзначають що молодь характеризується нерівномірністю, напруженістю, наявністю і повторюваністю конфліктних ситуацій. Вважається, що молодь, порівняно зі старшими поколіннями, є більш нетерпимою, гостріше реагує на суперечності дійсності, не так жорстко «вписана» у суспільство, мобільніша, швидше засвоює нове. Її характеризують і підвищена вимогливість, критичність до старших поколінь, недооцінка об'єктивної зумовленості досвіду старших за віком, переоцінка власної здатності до самостійної діяльності. Саме у молодості динамічно формуються соціальні мотивації, самоаналіз і швидкість реакції, проте значно менше, ніж у дорослому віці, турбують безпека близьких і відповідальність за них [3, с. 391]. Усі ці соціально-психологічні особливості характерні студентській молоді, крім того додаються й інші сфери взаємодії: новий навчальний колектив, особливості взаємин у ВНЗ та ін.

Доктор психологічних наук А. Анцупов, у своїх дослідженнях щодо причин конфліктів у ВНЗ, найпоширенішими називає такі:

- неадекватність оцінок і самооцінок як студентів, так і викладачів;
- розбіжності в ціннісних орієнтаціях;
- невисока культура спілкування;

– незнання ефективних соціальних і педагогічних технологій, що забезпечують згуртованість колективу, взаєморозуміння між суб'єктами освітнього й виховного процесу;

– особистісні особливості – характер, темперамент, манери [1, с. 18].

Доктор педагогічних наук, професор В. Журавльов відзначає, що ситуації, які пов'язані з неблагополуччям у побуті, дуже впливають на конфліктність студентів. Це транспортні незручності, недосипання, відсутність культури побуту в гуртожитку, перевтома, знесилання, тощо. Крім того особистісні особливості викладачів, їх професійний рівень, погана організація навчального процесу, поганий стан аудиторій, особистісні особливості студентів і матеріальні проблеми, можуть бути конфліктогенними факторами у ВНЗ [2].

Сучасні психологічні дослідження, що проводяться в Україні зумовлені необхідністю вивчення особливостей поведінки людей, які мають місце у перехідний період розвитку суспільства. У складних умовах нашого сьогодення студенти часто не впевнені у своєму майбутньому, нерідко переживають негативні емоційні стани та внутрішньо-особистісні конфлікти.

Розглянемо одну зі сфер життєдіяльності студентської молоді, а саме – початковий етап професійного становлення особистості, який відбувається під час навчання у ВНЗ і є надзвичайно важливим. У цей період починається засвоєння професійної ролі, первинна професійна адаптація. Майбутній фахівець у своєму розвитку проходить шлях від початкового інтересу і загального позитивного ставлення до професії, до оволодіння професійними знаннями, усвідомлення змісту і цілей професійної діяльності, засвоєння професійної етики, формування системи професійних установок – позиції професіонала, знаходження своєї «професійної ніші», індивідуальної професійної ролі. Ці процеси продовжать розвиток у реальній професійній діяльності, але починаються і формуються вони саме під час навчання у системі професійної освіти. Студент, як і школяр, за характером своєї основної діяльності перш за все – учень: його знання оцінюють викладачі, він має засвоїти певну навчальну програму, виконувати домашні завдання, скласти іспити та заліки.

Адаптацію студента як майбутнього професіонала можна вважати успішною тоді, коли його навчальні установки змістилися від однозначного вирішення проблеми до багатоаспектного її розглядання та багатозначного розв'язання. Установка професіонала – творчість і авторська відповідальність. Критерії оцінки результатів роботи – наукова, практична і суспільна цінність. Якщо студент так ставиться до своєї навчальної діяльності, то це – стратегія «професіонала, який навчається».

Для професійного становлення більш корисне виявлення сфери поглибленого інтересу у діапазоні професійних знань і самостійне планування пізнавальної поведінки відповідно до потреб, що продиктовані таким інтересом. Свобода вибору навчальних предметів повинна позитивно впливати на професійне навчання. Але насправді виявляється, що вибір того чи іншого предмета визначається не свідомим планом отримання професійних знань, а випадковими причинами: наприклад, модою, популярністю теми або лектора

та ін.. Самостійно скласти програму навчання, без шкоди для загальної та професійної освіченості, можна тільки на основі певної суми професійних знань і досвіду. Тому самостійне планування пізнавальної поведінки означає не зневажання окремих масивів знань, а нерівномірність розподілу зусиль в оволодінні цими знаннями і вихід за межі обов'язкової програми, якщо цього вимагає професійний інтерес. Важлива ознака позитивного просування у професійному розвитку студента – націленість його на набуття не тільки теоретичних знань, але й практичних умінь у своїй професії. Перелік цих умінь визначається напрямом спеціалізації, а також наміченим індивідуальним «професійним амплуа» (практик, дослідник, викладач тощо). Отже, у подвійній позиції студента (як учня і як майбутнього професіонала) закладена суперечність, і від того, в якому напрямку особистість її долає (у напрямку «професійний учень» чи у напрямку «професіонал, який навчається»), буде залежати якість її професіоналізму і характер подальшої адаптації у професійній діяльності.

Наявність конфліктів у системі цінностей особистості є обов'язковою умовою людської життєдіяльності. Фахівці у галузі конфліктології визначили психологічні особливості внутрішньо-особистісної конфліктності студентів. Усі види конфліктів у студентів протягом навчання у вузі охоплюють низку життєвих сфер особистості, це є невід'ємною частиною життя та важливим фактором для подолання життєвих труднощів.

Ми вважаємо, що студенти потребують відповідної організації діяльності з формування у них досвіду конструктивного вирішення подібних конфліктів. Результативність формування такого досвіду залежить від багатьох факторів і прийомів: створення комфортного психолого-педагогічного клімату у студентській групі, наповнення змісту підготовки студентів і педагогів спеціальними знаннями про сутність, структуру, функції конфліктів і механізми їх конструктивного вирішення, розробку механізму, системи методів по формуванню умінь та навичок конструктивного врегулювання конфліктів як серед студентів, так і серед інших учасників навчально-педагогічної діяльності.

Список використаних джерел:

1. Анцупов А.Я., Шипилов А.И. Конфликтология: Учебник для вузов. – СПб., Питер, 2007. – 551 с.
2. Журавлев В.И. Основы педагогической конфликтологии. – М.: Российское педагогическое общество, 1995. – 184 с.
3. Соціологія: Підручник /За ред. В.Г. Городяненка. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 544 с. (Альма-матер).